

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixov o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVASION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOB VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIVAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIY MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIVASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIVAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Останов Эгамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	
BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI.....	242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHİYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI	251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO'NALISHLARI	259
To'rayev Jasurali To'rayevich	
O'ZBEKISTONDA SAVDO TASHKILOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI	264
B. Sulaymonov	
NAMANGAN VILOYATIDA "YASHIL IQTISODIYOT" MODELIGA O'TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI	270
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich	
KICHIK BIZNES ORQALI ISH O'RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
MAMLAKATIMIZDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich	
РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ	290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li	
BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIIYAVIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH VOSITALARI	303
Sadikov Iskandar Gayratovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	308
Халиков С. Х.	
HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI	313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	321
Isakov Oybek Jamoliddinovich	
NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO'JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA'SIRINI BAHOLASH	325
Ismoilov Azamat	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI	332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	
"AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHİYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK" FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA	346
Abduraxmonova Feruzabonu	

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASSTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH.....	352
Dildora Yuldasheva	
TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI	359
I.J. Isakov	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI	363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI.....	369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li	
THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS.....	380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich	
INVESTITSIALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES.....	393
Ilhomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи	
O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI	407
Ergashov Botirjon Ergashovich	
PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI	415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	419
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLIH YO'LLARI.....	425
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
TURIZM SOHASINING IJTIMOIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	435
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH.....	442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ	447
Дурманов Акмал Шаймарданович	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	456
Atajanova Guli Maxsudbekovna	
JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	

QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQARISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI.....	467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich	
PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BO'LINMALARIDA MOLIVAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	474
Murodov Orif Jumayevich, G'ulomov Xaydarbek Ilyos o'g'li	
BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLAKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH	482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich	
ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDI KORXONALARNING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH	487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi	
UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH.....	493
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR EHTIYOJINI O'RGANISH VA XIZMAT SIFATINI OSHIRISHNING INNOVATSION YONDASHUHLARI	498
Babayeva Lola Ibragimovna	
MINTAQADA TARIXIY VA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHDA DAVLAT HAMDA XUSUSIY SHERIKCHILIK TIZIMIDAN FOYDALANISH	504
Xusanov Chari Kadirovich	
PROSPECTS FOR IMPROVING INFRASTRUCTURE FOR SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	509
Botirova Xulkar Olimjonovna	
THE IMPACT OF AGRICULTURAL CLUSTERS ON FOOD SECURITY AND MACROECONOMIC STABILITY	514
Sherkulov Shohruh Erkin ugli	
OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ISSIQXONA IQTISODIYOTINI O'RNI VA NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR	520
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li	
IJTIMOY AHAMIYATI YUQORI LOYIHALARNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	524
Taspanova Ayzada Kenjebayevna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQOBAT STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	529
Sharopova Nafosat Radjabovna, Jamolova Aziza	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILARNING XULQ-ATVORINI O'RGANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	537
Sultonova Zulxumor, Bobojonov Baxrombek Ro'zimovich	
INTERNATIONAL TRADE BETWEEN INTEGRATION AND ISOLATION: INNOVATION AND UNCERTAINTY IN A FRAGMENTING GLOBAL ECONOMY.....	542
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA SIGIRLAR BOSH SONINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	548
Sabit Gabbarov	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI OSHIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	552
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Xo'janova Husnora	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY O'SISH SIFAT OMILLARINING TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	558
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
ОБЩАЯ КОНЦЕПЦИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ.....	567
Зайналов Джахонгир Расулович	
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКОВ КАПИТАЛОВ	571
Хотамкулова Мадина Санжар кизи, Зайналов Джахонгир Расулович	

IPOTEKA KREDITI MEKANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA AMALIY ISHLAR TAHLILI	576
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
KORXONALARDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	581
Abdurashidova Nigora Alisherovna, Abduqodirova Donoxon	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINI OSHIRISH OMILLARI VA MEZONLARI	588
Jumanov Ruslanbek Bobojanovich	
O'ZBEKISTONIDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	592
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
STUDY OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF GREEN BONDS, ECOLOGICAL LOANS, AND GREEN INVESTMENT FUNDS, AS WELL AS THEIR IMPORTANCE IN THE FINANCIAL SYSTEM.....	595
Avazov Azizbek Ashurali o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK TERMINOLOGIYASINING ILMIY-TAHLILII TALQINI.....	603
Aripov Oybek Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	608
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
FERMER XO'JALIKLARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI TASHKIL ETISH VA OPTIMALLASHTIRISH.....	611
Kdirbaev Amir Marat uli	
ITALIYA VA YAPONIYADA DAVLAT QARZINING UZOQ MUDDATLI BARQARORLIGI: FISKAL QOIDALAR VA QARZ BOSHQARUVI STRATEGIYALARINING QIYOSIY TAHLILI.....	614
Abdurahimov Abror Zafarovich, L.M. Tashpulatova	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: ВОЗМОЖНОСТИ ПЕРСОНАЛИЗАЦИИ, ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	621
Камалова Малика Низамовна, Очилов Акрам Одилович	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI IFODALOVCHI ASOSIY OMILLAR	626
Raxmonov Bekzod Sharibjon o'g'li	
GLOBAL XAVFLARNING KESKINLASHUVI SHAROITIDA QAYTA SUG'URTANI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	631
Norov Zarif Shamsiddinovich	
INNOVATSION SUG'URTA XIZMATLARINI JORIY ETISH ORQALI IXTIYORIY SUG'URTA XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	638
Xayitov Nodirjon Uzokovich	
VOSITACHILIK XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLAR AUDITI SIFAT NAZORATI.....	652
O.Q. Qo'shmatov	
AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISHDA MATEMATIK MODELLARDAN FOYDALANISH MASALALARI	657
I.Qo'ziyev, F.Ochilov	
MAJBURIYATLAR HISOBINING NAZARIY ASOSLARI.....	664
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
ВОПРОСЫ РЕОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В СЕЛЬКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	669
Розиков Жалил Жалолович	
TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI O'TKAZISH TARTIBI.....	678
M.Xayitboyev	
USTAV KAPITAL HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	683
Inomjon Sherimbetov	
QISHLOQ XO'JALIGIDA KOOPERATIVLARNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI	688
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	

EKSPORT BOZORLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLARNING ROLI	694
Galiyev Tohir Fazliddinovich	
ZAMONAVIY LOGISTIKA TIZIMIDA MARKETING STARTEGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	700
Abduqodirova Umida G'ayrat qizi	
QASHQADARYO URBANIZATSIYALASHGAN HUDUDLARIDA AGLOMERATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI OMILLAR	706
Nazarova Feruza Usmonovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA KORXONALARINI KREDITLASHNING ZARURLIGI HAMDA IQTISODIY AHAMIYATI.....	713
Shaymatov Mansur Jo'rabaevich	

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA KORXONALARINI KREDITLASHNING ZARURLIGI HAMDA IQTISODIY AHAMIYATI

Shaymatov Mansur Jo'rabaevich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada tijorat banklari tomonidan aloqa va telekommunikatsiya korxonalarini kreditlashning zamonaviy iqtisodiyotdagi o'rni, zarurligi va iqtisodiy ahamiyati tahlil qilinadi. Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi, axborot-kommunikatsiya xizmatlariga bo'lgan talabning ortishi va infratuzilma modernizatsiyasining yuqori kapital talabchanligi aloqa korxonalarini barqaror moliyalashtirishni taqozo etayotgani yoritib beriladi. Maqolada kreditlashning aloqa tarmog'i rivojiga, iqtisodiy o'sishga, raqobatbardoshlikning oshishiga hamda xizmatlar sifati yaxshilanishiga ta'siri ilmiy asosda ko'rib chiqiladi. Shuningdek, tijorat banklari kredit siyosatini takomillashtirish, kredit risklarini optimallashtirish va investitsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, kreditlash, aloqa korxonalari, telekommunikatsiya sohasi, raqamli iqtisodiyot, kreditga layoqatlilik, investitsion loyihalar, moliyaviy resurslar, tarmoq infratuzilmasi.

Abstract. This article analyzes the role, necessity, and economic significance of commercial banks' lending to communication and telecommunication companies in the modern economy. It highlights the rapid development of the digital economy, the increasing demand for information and communication services, and the high capital intensity of infrastructure modernization, which necessitates sustainable financing of communication companies. The article scientifically examines the impact of lending on network development, economic growth, competitiveness, and service quality improvement. Recommendations are also proposed for improving commercial banks' credit policies, optimizing credit risks, and supporting investment projects.

Key words: commercial banks, lending, communication companies, telecommunications sector, digital economy, creditworthiness, investment projects, financial resources, network infrastructure.

Аннотация. В статье анализируется роль, необходимость и экономическая значимость кредитования коммерческими банками компаний связи и телекоммуникаций в современной экономике. Рассматриваются вопросы быстрого развития цифровой экономики, роста спроса на информационно-коммуникационные услуги и высокой капиталоемкости модернизации инфраструктуры, что обуславливает необходимость устойчивого финансирования компаний связи. В статье научно исследуется влияние кредитования на развитие сетей связи, экономический рост, повышение конкурентоспособности и улучшение качества услуг. Также разработаны предложения по совершенствованию кредитной политики коммерческих банков, оптимизации кредитных рисков и поддержке инвестиционных проектов.

Ключевые слова: коммерческие банки, кредитование, компании связи, телекоммуникационный сектор, цифровая экономика, кредитоспособность, инвестиционные проекты, финансовые ресурсы, сетевая инфраструктура.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida aloqa va telekommunikatsiya sohasi nafaqat iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan, balki yuqori iqtisodiy samara beruvchi strategik tarmoqlardan biriga aylandi. Raqamli iqtisodiyotning jadal kengayishi, axborot-kommunikatsiya xizmatlariga bo'lgan talabning ortib borishi va innovatsion texnologiyalarning tezkor joriy etilishi ushbu soha korxonalarining investitsion ehtiyojlarini sezilarli darajada kuchaytirmoqda. Telekommunikatsiya infratuzilmasining modernizatsiyasi, xizmat sifatining oshirilishi, keng polosali internet tarmoqlarini kengaytirish, 5G texnologiyasiga o'tish va raqamli servislarni rivojlantirish kabi jarayonlar katta moliyaviy resurslarni talab etadi. Shu boisdan aloqa korxonalarining barqaror o'sishini ta'minlashda tijorat banklarining kreditlash faoliyati hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Tijorat banklari tomonidan ushbu sohani kreditlashning zarurligi, avvalo, uning iqtisodiyotdagi multiplikativ ta'sirida namoyon bo'ladi. Telekommunikatsiya tarmog'iga yo'naltirilgan kreditlar nafaqat texnologik yangilanishni jadallashtiradi, balki iqtisodiyotning boshqa tarmoqlarida ham mehnat unumdorligini oshiradi, xizmatlar bozorini kengaytiradi va raqobatbardoshlikni kuchaytiradi. Shu bilan birga, aloqa xizmatlarining rivojlanishi davlat boshqaruvi, ta'lim, tibbiyot, transport, bank tizimi va boshqa ko'plab sohalarning raqamlashtirilishiga asos yaratadi. Bu esa tijorat banklarining kredit siyosatini ushbu tarmoq ehtiyojlariga moslashtirish, investitsion kredit liniyalarini kengaytirish, risklarni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish zarurligini taqozo etadi. Shunday qilib, aloqa korxonalarini kreditlash nafaqat mazkur tarmoqning texnologik rivojlanishiga xizmat qiladi, balki butun iqtisodiyotning innovatsion yangilanishi, raqamli transformatsiyasi va barqaror o'sishining muhim omili sifatida qaraladi.

Bu borada davlat rahbari ta'kidlaganidek, "...So'nggi yillarda Internet tezligi yetti barobar, mobil internet esa 4,5 barobar oshdi. Shuningdek, mamlakatda telekommunikatsiya sohasining rivojlanishida yirik o'sish kuzatilayotganini qayd etib, sektor bo'yicha ijobiy tendentsiyaga urg'u berib o'tganlar" [1].

Tijorat banklari aloqa va telekommunikatsiya korxonalarining moliyaviy resurslarga bo'lgan ehtiyojini ta'minlashda iqtisodiyot uchun strategik ahamiyatga ega vositachi hisoblanadi. Ushbu tarmoqning tez sur'atlarda rivojlanishi, texnologik infratuzilmaning yangilanishi va raqamli xizmatlarning kengayishi katta hajmdagi investitsiyalarni talab etadi. Shu sababli banklarning kredit siyosati aloqa korxonalarining faoliyat samaradorligi, xizmatlar sifati va texnologik yangilanish jarayonlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Aloqa korxonalarini moliyalashtirishda kreditlash jarayonini takomillashtirish, kreditga layoqatlilikni baholash mezonlarini zamonaviy talablar asosida qayta ko'rib chiqish, tarmoqning texnologik xususiyatlarini hisobga oluvchi yondashuvlarni joriy etish alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki telekommunikatsiya sohasida risklar faqat moliyaviy ko'rsatkichlar bilan emas, balki texnologik barqarorlik, infratuzilmaning modernizatsiya darajasi, xizmatlar diversifikatsiyasi va bozor raqobatiga ham bog'liq.

Bank risklarini optimallashtirish, uzoq muddatli va maqbul shartlardagi kredit liniyalarini kengaytirish, sun'iy intellekt va raqamli skoring asosida kredit baholash tizimlarini joriy etish aloqa korxonalarining investitsion faolligini oshiradi. Bu esa, o'z navbatida, mamlakatda raqamli iqtisodiyotning shakllanishi, xizmatlar sektori samaradorligi va iqtisodiy o'sish sur'atlarining barqarorlashuviga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tijorat banklari tomonidan aloqa va telekommunikatsiya korxonalarini kreditlashning zarurligi hamda iqtisodiy ahamiyati masalalari zamonaviy iqtisodiyotda alohida e'tibor qaratilayotgan ilmiy yo'nalishlardan biridir. Ushbu tarmoqning yuqori investitsion talabchanligi, infratuzilma modernizatsiyasining doimiy ehtiyoji va raqamli xizmatlar bozorining kengayib borayotgani tufayli bank kreditlarining ahamiyati sezilarli darajada ortmoqda. Natijada, xalqaro va mahalliy olimlar tomonidan aloqa korxonalarini moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish, kredit siyosatini optimallashtirish va kredit resurslarining iqtisodiy o'sishga ta'sirini baholash bo'yicha turli ilmiy yondashuvlar shakllangan.

Xususan, tijorat banklarining kreditlash amaliyotini tashkil qilish, uning samaradorligini ta'minlash xususidagi masalalar to'g'risida to'xtalib, D. Maknoton rivojlanayotgan mamlakatlarda kreditlash amaliyotini tashkil qilishning zaruriy shartlaridan biri kreditlarni garov ta'minoti asosida berishni odatiy hol sifatida qabul qilishdir, degan xulosaga keldi [2]. Uning fikriga ko'ra, garov sifatida olinadigan mulkning sotilish bahosi kredit va uning foizini qaytarishga yetishi lozim. Bizning fikrimizcha, olimning mulkni davriy baholash to'g'risidagi fikri respublikamiz amaliyoti uchun ham juda muhim hisoblanadi. Chunki mulklarning joriy bahosini tez-tez o'zgarish holati mamlakatimizning xo'jalik amaliyotiga xos bo'lgan holat hisoblanadi.

Aloqa korxonalarining investitsion ehtiyojlari, ularning moliyaviy barqarorligini ta'minlash va kredit resurslariga bo'lgan talabini baholash bo'yicha P. Rose [3], F. Mishkin kabi tadqiqotchilar tijorat banklarining iqtisodiyotdagi o'rni, kredit kanallari va moliyaviy vositachilik mexanizmlarini keng yoritgan [4]. Ularning fikricha, texnologik tarmoqlar kreditlashda yuqori riskga ega bo'lgani sababli banklar kredit siyosatini mos ravishda o'zgartirishi lozim.

Mintaqaviy darajada esa aloqa korxonalarining kreditga layoqatlilik mezonlari va ularni baholash ko'rsatkichlari N. Mamatqulov [5], Sh. Abdurahmonovlar [6] tomonidan o'rganilgan. Ular kredit reytingini aniqlashda korxonaning moliyaviy natijalari bilan bir qatorda texnologik infratuzilma, xizmatlar barqarorligi va bozor ulushi kabi omillarni ham hisobga olish zarurligini ta'kidlashgan.

Bank risklarini optimallashtirish va kredit portfeli sifatini oshirish bo'yicha M. Saunders [7] va L. Allen [8] tomonidan ishlab chiqilgan nazariyalar telekommunikatsiya sohasiga ham tatbiq etilishi mumkin. Ularning yondashuviga ko'ra, kredit risklarini diversifikatsiya qilish, kredit skoringini avtomatlashtirish va raqamli tahliliy modellardan foydalanish bank faoliyatini sezilarli darajada samarali qiladi.

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar asosida kreditlash mexanizmlarini modernizatsiya qilish bo'yicha tadqiqotlar jadal rivojlanmoqda. Xususan, E. Brynjolfsson [9] raqamli bank xizmatlarining kreditlash jarayoniga integratsiyasi, sun'iy intellekt asosida kredit risklarini baholash va big data texnologiyalarining kredit qarorlaridagi o'rni haqida fikr bildirgan. Bu yondashuv aloqa korxonalarining faoliyat xususiyatiga mos keladi, chunki ular katta hajmdagi axborot oqimi bilan ishlaydi.

Telekommunikatsiya sohasining iqtisodiyotdagi o'rni va uning moliyalashtirish mexanizmlari bo'yicha Xalqaro Telekommunikatsiya Ittifoqi (ITU) va Jahon bankining hisobotlari soha korxonalarining kapital talabini, kredit mablag'larini jalb qilish omillarini chuqur tahlil qiladi [10]. Bu manbalarda aloqa infratuzilmasini kengaytirish uchun uzoq muddatli, past foizli kredit instrumentlaridan foydalanish maqsadga muvofiqligi qayd etiladi.

Umuman olganda, mavjud adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, tijorat banklari tomonidan aloqa korxonalarini kreditlash jarayoni kompleks yondashuvni talab qiladi. Kreditga layoqatlilikni baholashda nafaqat moliyaviy ko'rsatkichlar, balki tarmoq xususiyati, raqobat darajasi, texnologik barqarorlik va raqamli transformatsiya darajasi ham muhim omillar sifatida qaralishi lozim.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ilmiy abstraksiyalash, gruqlash, qiyoslash, retrospektiv va istiqbolli, empirik tahlil va boshqa uslublardan foydalanildi. Maqolada ilmiy abstraksiyalash usuli yordamida tijorat banklari tomonidan aloqa va telekommunikatsiya korxonalarini kreditlashning zamonaviy iqtisodiyotdagi o'rni, zarurligi nazariy tashkiliy-huquqiy asoslarining ilmiy va amaliy ahamiyati keltirib o'tildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi kunda tijorat banklari tomonidan "O'zbektelekom" AJ faoliyatini kreditlash telekommunikatsiya sohasida muhim ahamiyat kasb etadi. "O'zbektelekom" AJ O'zbekistonning eng yirik va strategik telekommunikatsiya operatori bo'lib, mamlakatda internet, mobil aloqa, optik tolali tarmoqlar, ma'lumot uzatish va raqamli xizmatlarning asosiy yetkazib beruvchisi hisoblanadi. Mazkur kompaniyaning faoliyatini tijorat banklari tomonidan kreditlash telekommunikatsiya infratuzilmasi, raqamli iqtisodiyot va davlat xizmatlari samaradorligining oshishida muhim o'rin tutadi. "O'zbektelekom" AJning asosiy faoliyati optik tolali liniyalar qurish, data-markazlar modernizatsiyasi, 4G/5G bazaviy stansiyalarini o'rnatish kabi yirik investitsiya loyihalariga tayanadi. Bunday loyihalar katta moliyaviy mablag' talab qiladi. Tijorat banklari kreditlari esa ushbu infratuzilma loyihalarini tezkor va barqaror moliyalashtirish uchun asosiy manba bo'lib xizmat qiladi.

1-jadval. "O'zbektelekom" AJ ning aktivlari takibining solishtirma tahlili¹, mlrd. so'm

Ko'rsatkichlar	2024 yil	2023 yil	Farqi
I. Uzoq muddatli aktivlar			
Asosiy vositalar	12 476.64	9 860.88	+2 615.76
Ijara huquqiga oid aktivlar	293.48	272.89	+20.60
Nomoddiy aktivlar	77.27	88.89	-11.61
Assotsiyatsiya va qo'shma korxonalardagi investitsiyalar	443.55	31.90	+411.65
FVTPL bo'yicha investitsiyalar	197.59	290.55	-92.96
Uzoq muddatli aktivlar bo'yicha oldindan to'lovlar	24.23	18.47	+5.76
Shartnomani olish qiymati	36.38	3.41	+32.97
Boshqa uzoq muddatli moliyaviy aktivlar	6.09	14.40	-8.31
Jami uzoq muddatli aktivlar	13 518.85	10 936.01	+2 582.85
II. Joriy aktivlar			
Tovar-moddiy zaxiralar	392.03	368.48	+23.55
Debitorlik qarzlari	477.33	252.33	+224.99

¹ "O'zbektelekom" AJ ning moliyaviy hisobotlari orqali muallif tomonidan tuzildi

Oldindan to'lovlar	163.95	89.30	+74.65
Boshqa joriy moliyaviy aktivlar	14.45	1.78	+12.67
Shartnoma olish qiymati (qisqa muddatli)	36.39	36.99	-0.60
Avanslar	5.64	40.77	-35.13
Pul mablag'lari va ekvivalentlar	106.28	99.89	+6.39
Jami joriy aktivlar	1 196.06	988.92	+207.14
Jami aktivlar	14 714.91	11 924.93	+2 789.99

“O‘zbektelekom” AJning 2023-2024-yillardagi aktivlar tarkibi bo‘yicha solishtirma tahlil aloqa va telekommunikatsiya sohasida investitsion faollikning sezilarli oshganini yaqqol ko‘rsatadi. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, kompaniyaning uzoq muddatli aktivlari 2 582,85 mlrd so‘mga, joriy aktivlari esa 207,14 mlrd so‘mga o‘shib, jami aktivlarda 2 789,99 mlrd so‘mlik kengayish kuzatilgan. Bu tendensiya telekommunikatsiya tarmog‘ida kapital sig‘imi yuqori bo‘lgan loyihalarning jadallashganidan dalolat beradi va mazkur sohada tijorat banklari tomonidan kreditlashning zarurligini yanada asoslab beradi.

Uzoq muddatli aktivlar tarkibida eng katta o‘shish asosiy vositalar (2 615,76 mlrd so‘m) va korxonalaridagi investitsiyalar (+411,65 mlrd so‘m) bo‘yicha kuzatilgan. Ushbu o‘shishlar: keng polosali internet tarmoqlarini kengaytirish, yangi avlod mobil aloqa texnologiyalarini joriy etish, qo‘shma telekommunikatsiya loyihalarini kengaytirish kabi yirik investitsion loyihalarning amalga oshirilayotganidan dalolat beradi. Bunday yirik investitsiyalar ichki moliyaviy mablag‘lar hisobidan qoplanishi qiyin bo‘lganligi sababli, tijorat banklari tomonidan uzoq muddatli, investitsion kredit mahsulotlarini kengaytirish sohaning rivoji uchun strategik zarurat hisoblanadi.

Joriy aktivlar tarkibida ayniqsa debitorlik qarzlari (+224,99 mlrd so‘m), oldindan to‘lovlar (+74,65 mlrd so‘m) kabi yo‘nalishlarda sezilarli o‘shish qayd etilishi kompaniya xizmatlari hajmining, abonentlar sonining va hisob-kitob operatsiyalari miqdorining ortganini ko‘rsatadi. Bu jarayonlar xizmatlar segmentining kengayishiga mos ravishda aylanma kapitalni kreditlar orqali qo‘llab-quvvatlash zarurligini kuchaytiradi.

Jami aktivlarning 2,79 trln so‘mga ko‘payishi telekommunikatsiya tarmog‘ining investitsion talabining oshganini ko‘rsatadi. Jami aktivlardagi bunday yirik o‘shish: telekommunikatsiya infratuzilmasining keskin modernizatsiyasi, yangi texnologiyalarga talabning ortishi, raqamli xizmatlar ulushining tez kengayishi tufayli yuzaga kelmoqda. Natijada, sohada uzoq muddatli, arzon va maqsadli kredit resurslariga talab keskin oshadi.

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, aloqa korxonalarining aktivlari notekis, lekin yuqori sur‘atlarda o‘shib bormoqda. Bu esa:

a) Kreditlashning iqtisodiy zarurligini asoslaydi:

- Aloqa infratuzilma kapital sig‘imi yuqori bo‘lgan sohaga kiradi.
- O‘z mablag‘lari o‘shishni to‘liq moliyalashtira olmaydi.
- Uzoq muddatli kreditlar investitsion loyihalar uchun asosiy manba hisoblanadi.

b) Kreditlashning ijobiy iqtisodiy ta‘siri mavjud:

- Aholi va biznes uchun raqamli xizmatlar sifati oshadi.
- Internet va mobil aloqa qamrovi kengayadi.
- Iqtisodiyotda raqamli transformatsiya tezlashadi.
- Yangi ish o‘rinlari yaratiladi.
- Aloqa loyihalarining multiplikativ ta‘siri boshqa tarmoqlarni ham rivojlantiradi.

“O‘zbektelekom” AJning aktivlari tarkibi bo‘yicha 2023-2024-yillardagi solishtirma tahlil shuni ko‘rsatadiki, telekommunikatsiya sohasi: investitsion jihatdan intensiv, kapital sig‘imi yuqori, modernizatsiya talab qiluvchi, o‘shishi kreditlarga bog‘liq bo‘lgan tarmoqdir. Shu bois tijorat banklari tomonidan mazkur sohaga kreditlar ajratish, tarmoqning texnologik rivojlanishini ta‘minlaydi, raqamli iqtisodiyotning kengayishini qo‘llab-quvvatlaydi, iqtisodiy o‘shishning barqarorligini mustahkamlaydi hamda mamlakatning raqobatbardoshligini oshiradi.

Aloqa va telekommunikatsiya korxonalarining majburiyatlari tarkibi ularning moliyaviy barqarorligi va investitsion ehtiyojlarini baholashda muhim ahamiyatga ega. Tahlil shuni ko‘rsatadiki, sohada uzoq muddatli majburiyatlar yuqori sur‘atlarda oshib bormoqda. Bu esa infratuzilmani modernizatsiya qilish, 4G/5G texnologiyalarini joriy etish, optik internet tarmoqlarini kengaytirish kabi kapital talab qiladigan jarayonlar jadallashganini bildiradi.

Uzoq muddatli moliyalashtirishning oshishi aloqa korxonalarining rivojlanishi bank kreditlariga bevosita bog‘liq ekanini ko‘rsatadi. Qisqa muddatli majburiyatlar esa kamayib, korxonaning barqaror moliyaviy boshqaruvga o‘tayotganini va uzoq muddatli kredit liniyalariga tayanayotganini anglatadi.

2-jadval. “O‘zbektelekom” AJ ning majburiyatlari bo‘yicha solishtirma tahlili²

Ko‘rsatkichlar	2024 yil	2023 yil	Farqi (±)	O‘sish (%)
I. Uzoq muddatli majburiyatlar				
Bo‘naklar	6 517.91	3 878.96	+2 638.95	+68.0%
Ijara majburiyatlari	403.92	219.15	+184.77	+84.3%
Shartnoma majburiyatlari	237.51	233.96	+3.56	+1.5%
Xodimlarga to‘lanadigan nafaqalar bo‘yicha majburiyatlar	57.13	52.62	+4.51	+8.6%
Ta‘minot zaxiralari va proviziyalar	86.31	72.93	+13.38	+18.3%
Boshqa uzoq muddatli moliyaviy majburiyatlar	13.55	6.43	+7.12	+110.7%
Kechiktirilgan soliq majburiyatlari	2.54	2.66	-0.12	-4.5%
Jami uzoq muddatli majburiyatlar	7 318.88	4 464.06	+2 854.82	+64.0%
II. Qisqa muddatli majburiyatlar				
Savdo kreditorlik qarzlari	1 375.44	892.26	+483.18	+54.1%
Qisqa muddatli shartnoma majburiyatlari	460.63	441.27	+19.37	+4.4%
Qisqa muddatli bo‘naklar	1 869.79	1 638.11	+231.68	+14.1%
Soliq majburiyatlari	7.68	6.89	+0.79	+11.5%
Xodimlarga to‘lanadigan majburiyatlar	83.68	52.33	+31.35	+59.9%
Qisqa muddatli ijara majburiyatlari	7.09	121.27	-114.18	-94.2%
Boshqa qisqa muddatli nomoliyaviy majburiyatlar	55.99	75.70	-19.71	-26.0%
Boshqa qisqa muddatli moliyaviy majburiyatlar	134.76	191.93	-57.17	-29.8%
Jami qisqa muddatli majburiyatlar	4 065.03	4 746.34	-681.31	-14.4%
III. Jami majburiyatlar	11 383.91	9 210.41	+2 173.50	+23.6%

“O‘zbektelekom” AJda 2024-2023-yillarga oid majburiyatlar tarkibi yirik aloqa korxonalari uchun kreditlashning naqadar zarur va iqtisodiy jihatdan muhim ekanini yaqqol ko‘rsatadi. Telekomunikatsiya sohasi yuqori kapital talab qiladigan tarmoq bo‘lib, infratuzilmani modernizatsiya qilish, xizmatlar sifatini oshirish va raqamli iqtisodiyot talablari asosida kengayish uchun uzoq va qisqa muddatli moliyalashtirish manbalariga tayanadi. Majburiyatlar dinamikasi asosida bir nechta asosiy strategik xulosalarni keltirish mumkin.

Birinchidan, uzoq muddatli majburiyatlarning 64 foizga o‘shishi tarmoq modernizatsiyasining muhim drayveri bo‘lganini ko‘rsatadi. 2024-yilda uzoq muddatli majburiyatlar hajmi 7,3 trillion so‘mga yetib, 2023-yilga nisbatan 2,85 trillion so‘mga yoki 64 foizga ko‘paygan. Ayniqsa, uzun muddatli kreditlarning (bo‘naklar) 68 foizga o‘shishi aloqa korxonalarining optik tolali tarmoqlarni kengaytirish, 4G/5G texnologiyalarini modernizatsiya qilish, raqamli xizmatlarni rivojlantirish hamda zamonaviy uskunalarni xarid qilish kabi yirik investitsion loyihalar uchun tijorat banklari va boshqa moliyaviy institutlardan katta miqdorda mablag‘ jalb qilayotganini tasdiqlaydi. Bu jarayon tijorat banklarining tarmoqning strategik rivojlanishidagi o‘rnini yanada mustahkamlaydi.

Ikkinchidan, ijara majburiyatlarining 84 foizga oshgani telekommunikatsiya sektorida texnologik yangilanish jarayonlarining jadallashganini anglatadi. Ijara majburiyatlarining 219 milliard so‘mdan 403 milliard so‘mga ko‘tarilganligi operatorlarning leasing va ijaraga asoslangan moliyaviy yechimlardan faol foydalanayotganini

2 “O‘zbektelekom” AJ ning moliyaviy hisobotlari orqali muallif tomonidan tuzildi

bildiradi. Ushbu tendensiya banklar uchun leasing moliyalashtirish bo'yicha yangi imkoniyatlar yaratib, korxonalarni yuqori texnologiyali uskunalar bilan ta'minlash jarayonini tezlashtirmoqda.

Uchinchidan, qisqa muddatli majburiyatlarning 14,4 foizga kamayishi aloqa korxonalarida barqaror moliyaviy boshqaruvga o'tilayotganidan dalolat beradi. 2024-yilda qisqa muddatli majburiyatlar hajmining 4,75 trillion so'mdan 4,06 trillion so'mga qisqarishi korxonaning o'z majburiyatlarini uzoq muddatli qoplash mexanizmlariga o'tkazganini, qisqa muddatli likvidlik bosimining kamayganini va banklar bilan uzoq muddatli kredit liniyalarini kengaytirish bo'yicha hamkorlik kuchayganini ko'rsatadi. Bu esa telekom korxonalarining moliyaviy barqarorligi mustahkamlanayotganini anglatadi.

To'rtinchidan, jami majburiyatlarning 23,6 foizga o'sib, 11,38 trillion so'mga yetganligi telekommunikatsiya tarmog'ining kapital sig'imi yuqori bo'lgan kengayish bosqichida ekanini ko'rsatadi. Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi fonida aloqa xizmatlariga bo'lgan talab keskin ortmoqda, bu esa infratuzilmani modernizatsiya qilish uchun bank kreditlarining asosiy moliyaviy manba sifatidagi rolini yanada kuchaytirmoqda.

Yuqoridagi tahlil asosida aloqa korxonalarini kreditlash zarurligi bo'yicha quyidagi xulosalar shakllanadi: majburiyatlar tarkibi tarmoqning keng ko'lamli investitsiyalarga tayanayotganini ko'rsatib, yuqori tezlikdagi internet, yangi xizmatlar va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda bank kreditlari strategik ahamiyat kasb etadi. Uzoq muddatli kreditlarning jadal o'sishi tijorat banklarining asosiy moliyalashtiruvchi sifatidagi rolini tasdiqlaydi. Qisqa muddatli majburiyatlarning qisqarishi kreditlardan samarali foydalanilayotganini anglatadi. Shuningdek, ijara asosida moliyalashtirish banklar uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Umuman olganda, majburiyatlar bo'yicha solishtirma tahlil aloqa korxonalari uchun tijorat banklari nafaqat asosiy moliyaviy tayanch, balki investitsion faoliyat drayveri, texnologik yangilanish manbai va raqamli iqtisodiyotning asosiy infratuzilma ta'minotchisi sifatida strategik ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Aloqa va telekommunikatsiya sohasi zamonaviy iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan va kapital sig'imi yuqori bo'lgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Raqamli xizmatlar, internet infratuzilmasi, mobil aloqa texnologiyalari va axborot uzatish tizimlariga bo'lgan talabning keskin oshishi korxonalar oldiga yirik investitsiyalar talab qiladigan vazifalarni qo'ymoqda. Shu nuqtai nazardan, aloqa korxonalarining moliyaviy barqarorligi va rivojlanishi ko'p jihatdan tijorat banklarining ularni kreditlash darajasi va sifatiga bog'liqdir.

2023-2024-yillar bo'yicha "O'zbektelekom" AJning aktivlari va majburiyatlari tarkibi tahlili aloqa tarmog'ida infratuzilmani kengaytirish va yangilash bo'yicha keng ko'lamli jarayonlar ketayotganini ko'rsatadi. Aktivlarning 2,79 trillion so'mga oshishi, ayniqsa asosiy vositalar, investitsiyalar va joriy aktivlar bo'yicha sezilarli o'sish telekommunikatsiya infratuzilmasi modernizatsiyasining faol bosqichini aks ettiradi.

Majburiyatlar tarkibidagi o'zgarishlar ham korxonaning moliyalashtirishga bo'lgan ehtiyoji qanchalik yuqori ekanini tasdiqlaydi: uzoq muddatli majburiyatlar 64 foizga ko'tarilib, investitsion kreditlar asosiy moliyaviy tayanchga aylangan; qisqa muddatli majburiyatlarning kamayishi esa korxonaning moliyaviy barqarorlikka intilayotganini ko'rsatadi.

Telekommunikatsiya tarmog'ida kapital talabining yuqoriligi optik tolali tarmoqlarni kengaytirish, 4G/5G texnologiyalarini joriy etish, yangi serverlar, uskunalar, uzatish liniyalari va axborot tizimlarini modernizatsiya qilish tijorat banklarining rolini yanada muhim qiladi. Uzoq muddatli bo'naklar, leasing, investitsion kreditlar va boshqa moliyaviy instrumentlar soha rivojining hal qiluvchi omiliga aylanmoqda. Bunday kreditlar nafaqat tarmoqning texnik-modernizatsiya jarayonlarini, balki raqamli iqtisodiyotning kengayishi, xizmatlar sifati, qamrovi va tezligining oshishini ham ta'minlaydi.

Majburiyatlar strukturasi shuni ko'rsatadiki, aloqa korxonalari kredit resurslaridan samarali foydalanmoqda: qisqa muddatli majburiyatlar kamayib, uzoq muddatli moliyalashtirish ulushi ortgan. Bu aloqa korxonalarining barqaror rivojlanishga yo'naltirilgan moliyaviy strategiyasini ifodalaydi. Tijorat banklari tomonidan ajratilayotgan kreditlar telekommunikatsiya loyihalarining asosiy moliyaviy manbai bo'lib, sohaning texnologik yangilanishini jadallashtirmoqda.

Shu asosda aytish mumkinki, tijorat banklari tomonidan aloqa korxonalarini kreditlash: tarmoqning kapital sig'imi yuqori bo'lgan loyihalarini moliyalashtirishda hal qiluvchi vosita; raqamli infratuzilmani rivojlantirishning asosiy drayveri; aholi va biznes uchun ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirishning kafolati; mamlakatning raqamli transformatsiya jarayonlarida asosiy strategik hamkor; iqtisodiy o'sish, raqobatbardoshlik va innovatsion rivojlanishning muhim omili hisoblanadi.

Umuman olganda, aloqa korxonalarining aktiv va majburiyatlaridagi o'sishlar, investitsion ehtiyojlarning kuchayishi hamda raqamli iqtisodiyotning kengayishi tijorat banklari kreditlarining zarurligi va iqtisodiy ahamiyatini aniq tasdiqlaydi. Aloqa sohasi va tijorat banklari o'rtasidagi moliyaviy hamkorlik milliy iqtisodiyotning raqamli rivojlanishida hal qiluvchi kuch bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning "O'zbekistonning raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektni rivojlantirish rejalari" nomli yig'ilishidagi nutqi. <https://www.uzdaily.uz/en/president-reviews-uzbekistans-plans-for-digital-technology-and-ai-development>
2. Макнотон Д. Банковские учреждения в развивающихся странах. Вашингтон: ИЕР МБПР, 1993. С. 75.
3. Rose P. Commercial Bank Management. New York: McGraw-Hill, 2019.
4. Mishkin F. The Economics of Money, Banking, and Financial Markets. 2021.
5. Mamatqulov N. Bank ishi va moliya. Toshkent, 2020.
6. Abdurahmonov Sh. Kreditlash nazariyasi va amaliyoti. Toshkent, 2018.
7. Saunders M., Allen L. Credit Risk Management. 2018.
8. Allen L. Financial Risk Management. 2020.
9. Brynjolfsson E., McAfee A. Machine, Platform, Crowd. 2019.
10. ITU Annual Reports, Telecommunication Development Trends.
11. World Bank, Digital Economy Reports.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>